

GRUDA

M E S E Č N I K
Z A K M E T S K O
P R O S V E T O

VSEBINA

Jože Danev: Čujte, vstanite! (pesem) — Josip Udovič: Vstani, slovenska vas! — Marija: K vstajenju (pesem) — Dr. Drago Chloupek: Delaj kakor oče! — Dašek: Denar in njegovi sorodniki — Slovenska kmetijska mladina na delu — Ivan Nemeč: Naš svet med Dravo in Donavo — Ob prazniku vstajenja — Za bodoče matere — Naši razgovori — Wl. St. Reymont: Delo — Izvolitev novega papeža — † Zorko Prelovec — Odmevi iz naših vasi — Gnojenje okopavin — Josef Knap: Puzta (roman)

Mesečnik za kmetijsko prosveto ● Izhaja vsak mesec ● Celoletna naročnina din 25.—, posamezna številka din 3.— ● Rokopisov ne vračamo ● Vse, kar se tiče uredništva, pošiljajte na naslov: Uredništvo »Grude«, Ljubljana, Kolodvorska ulica 7 ● Uprava »Grude« je v Ljubljani, Kolodvorska ulica 7, kamor pošiljajte naročnino, oglase in reklamacije (pritožbe) ● Poštno čekovni račun »Grude« ima št. 13.440

Izdaja Zveza kmetijskih fantov in deklet ● Za uredništvo odgovarja Ivan Albreht, oba v Ljubljani ● Tiska Tiskarna Slatnar, d. z. o. z. (Vodnik in Knez), Kamnik

Od semena

zavisi kakovost in višina pridelka. Po zmernih cenah smo prikrbeli od domače selekcijske postaje **OPLEMENJENO** seme starega ječmena in ovsa. Ravno tako smo nakupili našim prilikam prilagojeno seme domače **DETELJE IN LUCERNE**, ga očistili od predenice, nakar je preizkušeno na čistočo in kaljivost po določenih norm o kontroli semena. Ravno tako zamoremo garantirati za prvovrstnost **TRAVNIH SEMEN IN NJIHOVIH MEŠANIC**, ker so ta semena pred uvozom bila analizirana. Na zalogi imamo stalno tudi razna druga semena. — Cene so razvidne v posebnem ceniku, ki so na zahtevo dopolnje. — Nabava semena je **ZADEVA ZAUPANJA!** Obratujte se zaradi tega pri nabavi zanesljivo na

KMETIJSKO DRUŽBO, r. z. z o. z. v LJUBLJANI

Novi trg 3

ali na njena skladišča v CELJU, KONJICAH, MARIBORU, NOVEM NESTU in BREŽICAH

spomladansko gnojenje

priporočamo sledeče vrste

fosfatnih in drugih gnojil:

RUDNINSKI SUPERFOSFAT 16%

KOSTNI SUPERFOSFAT 18%

FOSFATNO ŽLINDRO 6/10/18%

MEŠANA GNOJILA KAS

ki jih prodajamo po najnižjih cenah. — Razen omenjenih gnojil izdeluje naša tvornica

Hrastniško klajno apno za krmljenje **zaščitna sredstva** živine, dalje

za zatiranje raznih škodljivcev. — Vsa zaželjena pojasnila dobite brezplačno pri

tovarni **KEMIČNIH IZDELKOV V HRASTNIKU D. D. Hrastnik**

GRUDA

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

3.

MAREC 1939

XVI.

Jože Danev:

Čujte, vstanite!

*Čujte, pomlad se zbudila je, vstaja!
Kaj niso vam mar
po polju širokem, po travi zeleni,
ob domu na holmu pomladni cvetovi?*

*Tako govoré, da Kristus je vstal
in Velika noč je, praznik vstajenja.
Mi, polni trohnobe se valjamo v blatu
in pljujemo v lice lastnemu bratu.*

*Vstanite, vi sužnji v sovraštvu rojeni,
v hinavstvu in laži, za tlako vzgojeni,
pred soncem resnice vsi zaslepljeni,
za zmago pravice v temo zatopljeni!*

*Spet gledam tri sonca na nebu krvava.
Ob uri strahov,
ko dedje naši gredo iz grobov,
iz Markove cerkve slišim zvonjenje
in orgel bučanje:
trume tlačanov v procesiji dolgi gredo
s kosami in srpi pred nami v vstajenje.*

Vstani, slovenska vas!

Krščanstvo proslavlja spomladi, ko vstaja novo življenje, svoj največji praznik, Veliko noč. Velika noč nas spominja vstajenja Odrešenika-Kristusa. Veliko je bilo njegovo trpljenje, a ko je bilo na vrhuncu, je prišla smrt in za njo, vstajenje! Minilo je že 1900 let, in prav toliko časa že poje krščanstvo pesem vstajenja, ki naj bo vsem v tolažbo, da pride za trpljenjem odrešenje.

Naš Odrešenik je moral za svoje nauke ljubezni, resnice in pravice pretrpeti največjo sramoto, smrt na križu. Zakaj? Zato, ker njegov nauk ni bil po volji peščici pismarjev in farizejev. Njim je obujal vest, da njihovo izkoriščanje in izžemanje trpečega ljudstva ni pravično, da je greh, ki vpije po maščevanju, ki naj prinese lepše življenje vsem pravičnim, ljubečim in resnice željnim! Vest je bila tako močna, da so sklenili Kristusa, buditelja njihove vesti, usmrtiti. Res, da so svoj naklep izvršili, misleč, da se bodo rešili; vendar so se motili. Kajti on je vstal od smrti in napovedal odrešenje vsemu človeštvu in konec krivične moči!

Kakor poganja iz zemlje plevel, prav tako vstajajo ljudje, polni krivice, sovraštva, nasilja in laži in se združujejo ter mečejo seme razdora in zlobe med ljudstvo. Gorje človeštvu, ki je zašlo po prizadevanju teh farizejev in krivičnikov v noč — v temo. Groza obide človeka, ko se spomni na vse, kar se je dogodilo v tej strašni temi. Včasih so jo razpršili svetilniki, da je bila podoba vidna. Kakšen je obraz človeka iz te temne dobe? Groza, sama groza in ničesar drugega! Ne svobode in ne duha ni v njej! Poln sovraštva in neutешljive lakomnosti je obraz človeka te dobe! Svetilniki so bili ljudje, ki so kazali pot v nove čase in v novo življenje. Preživeti so morali največje strahote ter doprinesli največje žrtve.

Tudi ti, slovenska vas, si živela v tej grozni dobi! Okrog in okrog te je obda-

jala tema. Kaj vse so tedaj delali s teboj? Ko bi mogla pripovedovati, bi razodela zgodbo, polno trpljenja, zaničevanja in krivice! V temi si iskala pota, koder si upala najti izhod. Pred stoletji je zasvetil svetilnik v osebi Matije Gubca. Tlačena raja je vstala in se borila za svobodo in pravico. Zahtevala je »stara pravdo«, žal zaman. Moč nasilnikov je bila tako velika, da si omagala pod njihovimi pestmi, ki so te zopet pahnile v temo, kjer je bil jok in škripanje z zobmi.

Živela in preživela si te čase. Res, da si bila ponižana, da so te sramotili lastni sinovi, vendar obupala nisi. Verovala si v luč, ki bo razsvetlila to dolgo noč v dan, ki bo poln sonca in toplih žarkov. Tudi v tej nadi si bila izdana. Dala si narodu sinove, ki so odšli v svet in te niso več poznali. Vrnili so se! Toda ne kot tvoji otroci, ampak kot pridigarji, oznanjevalci tujih, tebi škodljivih naukov. Prej tako složna in enotna, si naenkrat postala gnezdo sovraštva in bratomornega boja. Lastni sinovi so ti zadali rane, hujše od krivičnikov in nasilnikov, tujcev, ki si jih redila v minulosti. Ti tujci-graščaki so ti pili le kri; tvoji potujčeni sinovi s tem niso bili zadovoljni, ker so šli dalje. Nahujskali so brata proti bratu, sina proti očetu in hčer proti materi. Žalostna je doba, ki si jo in jo še moraš preživljati, ti, naša slovenska vas.

In prišel je čas, ko si pričela spoznavati, da nisi na pravi poti. Pričela si razmišljati o tem: čemu ti je bratomorna borba, čemu neslova? Zavedla si se, da se moraš znebiti tudi tistih, ki so sicer izšli iz tebe, a so te pozabili in zatajili ter pričeli širiti prepir in nemir.

Iz tega spoznanja je izšla borba; borba za vstajenje. Nikogar nisi vprašala za dovoljenje. Vedela si, da imaš pravico na svoji strani. Zato se nisi menila, ko so te zmerjali z neverniki, kot te še danes, ker veš, da veruješ. Veruješ v onega, ki je ob svojem vstajenju poslal pozdrav vsemu človeštvu: »Mir vam bodi!«

Mir je izročil Odrašenik ob vstajenju vsem ljudem, ki ga pa niso sprejeli. Celo njegov nauk se je čestokrat širil z meči, mesto z bratstvom. Koliko je bilo prelite nedolžne krvi. Koliko si krvavela ti slovenska vas, ko si hrepenela po miru. Vendar vsa ta kri ni bila prelita zastonj. Iz nje se je rodilo hrepenenje o enakosti, svobodi in bratstvu.

Tega si se zavedla tudi ti, slovenska vas, ko si spoznala, kje je tvoja rešitev.

Klic krvi kmetских puntarjev, mučeniške smrti Matije Gubca in vseh drugih žrtev te je zdramil. Mnogi niso veselili, da se prebujajo, ker vedo, da prihaja konec njihovega zločinskemu delu, čim boš prežeta z miselnostjo, da si enaka med enakimi! Toda to ti naj ne bo nobena ovira na potu k vstajenju. Dovolj si trpela, dovolj si krvavela, zato vstani, slovenska vas!

Vesele in prijetne velikonočne praznike želi vsem svojim naročnikom, čitateljem, sodelavcem in inserentom

.Gruda'

Marija:

K vstajenju

*Neba k vstajenju kliče zemljo,
napajo jo, ogreva,
da mogla bo sprejeti vase
življenj nešteto, upe naše.*

*Budi že zemlja se iz spanja,
pogledov toplih, pesmi žejna,
pomladnih žarkov iz oči
in vriskov polnih do nebes.*

*A kmalu zaječala bo močno,
škropljena z znojem bo, s krvjo,
namesto pesmi kletev in gorje,
namesto smeha pila bo solzé.*

*O mati zemlja, ti oznani,
kdaj srd izbruhnemo — vulkani,
v trpinih tvojih stara pravda vre:
tlačitelj naš poslednji naj umre!*

*Takrat bo naš vstajenja dan,
tlačan poslednji maščevan!
Takrat ti narod naš v vstajenje vodi,
da skuje srečo v novi si usodi!*

Delaj kakor oče!

(Nadaljevanje)

Se danes večina misli, da je kmetu čisto zadosti, če dovrši štiri razrede osnovne šole. Da bi se učil nekaj več? Čemu? Ker — če zna brati molitvenik in strankarske časopise, če se zna podpisati — kaj mu je treba več? Da bi tudi kmet potreboval neko splošno izobrazbo, da bi bilo treba njegovo neizorano dušo zasejati, to se zdi ljudem preveč. Da bi kmet bral ruske in francoske pisatelje — čemu to? Kar mu je treba vedeti, mu bodo že gospod kaplan povedali... Da pozna moderno poljedeljstvo? Čemu? Moderno poljedelstvo bodo izkoriščala veleposestva, kmet bo za te stvari zvedel, ko bodo stare najmanj 50 let! Ali, da bi kmet poznal ureditev družbe in države? Čemu to? Dovolj je da ve, da so ministri lopovi, če niso »naši«, če pa sedijo »naši« v ministrskih foteljih, potem so to sami veleumi in odrešitelji. Naj še to ve, da je vsakdo izdajalec, kdor ni z »našimi« in — njegova državljanska izobrazba je popolna.

Danes je torej naša vas v znanju velika reva. Pa nekaj? — Boljše je, da ne vprašujete!

Da je kmet »neumen« — to je govorila vsaka mestna trola pri nas in drugod. Nevedneži so bili vedno predmet zasmehovanja — tako tudi kmetje za meščane. Znane so zgodbe, kako so stari kmetje prosili šoferja, naj jim pokaže tistega vraga, ki brez konja goni kolesa avtomobila. Smešno je to, toda resnično in zato žalostno. Kmet-nevednež veruje v vile, čarovnice in volkodlake; vraga se boji že na tem svetu, grom in blisk mu pošilja sv. Elija, a proti puški in mrzlici je zanj najboljša svetinja krog vratu. Knjige se boji in mu je vsak »bukvar« sumljiv kot hudičev agent. Z eno besedo: ni neumnosti, ki vanjo ta naš nepismeni nevednež ne bi veroval. In mi naj se povrnemo v ta duševni mrak? Naj bomo izobraženi tako kakor naši očetje, naši dedi in pradedi?

Pojdimo še naprej. Kratek pregled medicine iz onih časov!

Kdor hoče, da dela tako kakor oče, ta ima rajši starinsko zdravljenje kakor današnje. Dobro! To pomeni, da bo užival, če ima malarijo, vrbovo listje namesto kinina. Sifilis bo zdravil z žabjim oljem, pasjimi jetri in s kurjekom. Ognjenega slepega črevesa ne bo dal operirati; rajši bo skuhal kačjo

srajco v krvi črne kokoši, dodal smodnika in blagoslovljene vode — in s pomočjo takega zdravila mora ozdraviti — če ne umre!

Dovolj o tem! Na stotine in tisoče strani bi se dalo napisati o teh žalostnih bedarijah.

»Vi samo govorite« — se bo oglasil kak starček — ali nekaj so ljudje bili bolj zdravi kakor vi, rumenokljunci! In delj so živeli!

Le počasi, stric! Tu je treba samo pogledati v župnem uradu matične knjige rojenih in umrlih. Nekaj so ljudje strahovito umirali, kaj zato, če je kak starček doživel 90 ali 100 let! Ena lastavica ne prinese pomladi! V splošnem so ljudje živeli krajše kakor danes; številke vam to pokažejo, jasne številke! In v tistih časih so ženske rodile 10 ali še več otrok! Zakaj? Ker jih je mnogo umrlo: Eden v jamo, drugi v mamo — so govorili stari Zagorci.

Glejte, taki so bili ti dobri stari časi! V take čase si želi tisti, ki hoče delati kakor oče! Bog ga blagoslovi!

Delaj kakor oče — to je signal za nazaj, to je bojni klic nazadnjakov! To pomeni iti nazaj za celo pokolenje! To pomeni sploh — iti rakovo pot! Ker če bi se tudi oče držal tega izreka, bi dobil zgled v svojem očetju. In tako tudi stari oče v dedu, pa bi mogli priti vse do Adama! No, potem pa delaj kakor Adam!

Delaj kakor oče — to se pravi; vozi se z volmi namesto po železnici! To pomeni, naj ti sveti zadimljena luč (leščerba) namesto elektrike. To pomeni iti nazaj k lesenemu plugu, med tem ko bodo drugi orali s traktorji. To pomeni pristati na staro prekletstvo, da mora naš kmet v potu svojega obraza jesti svoj kruh!

Te dni sta se majala dva pijanca po naši ulici. Pločnik jima je bil preozek, zato sta šla po široki cesti. Oba sta bila že starejša in pela sta s prepričanjem in navdušenjem vedno eno in isto pesem:

Tako so naši stari delali, de-la-liiii,
pa so zato vsega imeli, i-me-liiii...

Niti sovražniku ne želim vsega tega, kar so imeli naši predniki. Danes ni dobro; ali nekoč je bilo še hujše. Kaj misliš, dragi bralec?

Dašek:

Denar in njegovi sorodniki

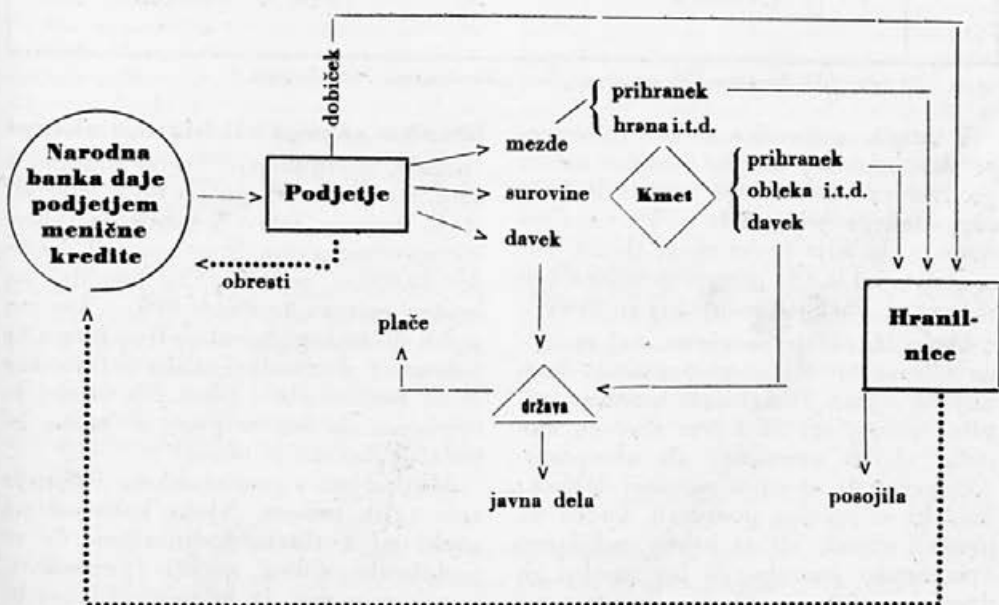
(Nadaljevanje)

V naših dosedanjih razmotrivanjih smo videli, kako je denar nastal, oziroma nastajal in kako se je izpopolnjevala njegova oblika do take, kakršno ima danes. Videli smo tudi nekatere tipe kanalov, po katerih se denar pretaka. Ti kanali so denarni zavodi, banke, v katere denar vedno priteka in iz katerih zopet odhaja, kakor pač zahteva gospo-

darsko življenje. Denar kroži od banke do banke, od podjetja do podjetja, od osebe do osebe itd. in to kroženje se imenuje

denarni promet.

Pot, ki jo denar napravi v tem prometu, je zelo različna.

Denarni zavodi polagajo odvečno gotovino na žiro račune pri Narodni banki

Za primer si oglejmo pričujočo sliko, ki nam kaže en del poti, ki jo denar v svojem obtoku lahko napravi. Torej: Narodna banka dovoli nekemu podjetju menično posojilo. To se pravi, da banka kupi od podjetnika menice. Podjetnik je bančni dolžnik in plača banki obresti. Na menici je natančno določeno, kdaj je treba dolg vrniti. Tega roka se mora dolžnik točno držati. Če ob roku

ne plača, se to dejstvo pisмено ugotovi pri notarju. Ta ugotovitev se imenuje

menični protest,

na podlagi katerega sledi hitri (pospešeni) sodni izvršni postopek. V nekoliko dneh sledi sodna izvršba (rubež, prodaja) in menični upnik pride do denarja. Menica ima z zakonom strogo določeno obliko in izgleda takole: (Glej drugo stran!)

V Kranju, dne 1. maja 1938 (1)

Din 100.000-

(2)

B) Dne 15. julija 1938 plačajte za to prvo

(3)

(4)

menico po naredbi g. Ivana Zabukovca, trgovca iz Ljubljane

Din Stotisoč (5)

vrednost v blagu.

A) Plačljivo pri Trgovski banki v Ljubljani (6)

gospodu Jožetu Babniku

(7) iz Ljubljane

Alojz Križanič (8)

Od črke (A) do črke (B) trasat napiše: „Aceptiram Jože Babnik.“

V krogih so številke, ki kažejo bistvene dele menice, ki jih menični zakon predvideva. Če bi bila menica le brez enega takega dela, ali če bi bil napačno napisan, bi bila neveljavna. Oseba, naznačena pod št. (8) je menico napisala in se imenuje menični izdajatelj ali *trasant*.

Osebi št. (7) je naročeno, naj menično obvezo izvrši (menico plača). Imenuje se *trasat*. Trasat nato menico podpiše (akceptira) in s tem postane menični glavni zavezanec ali *akceptant*. Akceptant pa ni edini menični dolžnik. Vsi, ki so menico podpisali, bodisi na prednji strani, ali na hrbtu, solidarno (vzajemno) jamčijo, da bo menica ob dospelku plačana. Če jo akceptant ne plača, se *dvigne menični protest*, in menični upravičenec, ki se imenuje *remitent*, sme zahtevati menično plačilo od kateregakoli podpisnika. Remitent lahko vse pravice, ki jih ima iz menice, odstopi kakšni drugi osebi, ki postane s tem novi menični upravičenec. Tak menični prenos se imenuje *indosament*. Izvrši se tako, da remitent na hrbtu menice napiše ime novega upravičenca in se podpiše. Zadostuje pa tudi samo podpis, ker se ime lahko vstavi naknadno.

Včasih podpiše dolžnik svojemu upniku prazno menico, znano pod nazivom

bianko akcept ali blanko akcept

(prazno podpisano). To se prakticira zato, da upnik takrat, ko hoče izterjati svojo terjatev, vstavi v menico za obresti povečano vsoto. N. pr. posodi dinarjev 10.000.— po 6%. Čez leto dni pa izpolni menico na din 10.600.—, ker mu je bil dolžnik podpisal prazen formular (obrazec). Formularje tiska država, ker se na menice plača taksa. Na menici je napisano, do kakšne vsote se lahko izpolni in kakšna je taksa.

Menica ima v gospodarskem življenju zelo velik pomen. Njena kakovost pa zavisi od kvalitete podpisnikov. Če so podpisniki dobro stoječi (premožni), potem pravimo, da je menica dobra in jo vsakdo zelo rad vzame.

Menica je posebno med trgovci zelo razvita. Z njo plačujejo račune in torej nadomešča denar.

Menica je nastala zato, da olajša denarni promet. Torej je denarju v pomoč. Nastane vedno le zaradi denarja in je torej njegov sorodnik v prvem kolenu.

V cirkulaciji (kroženju) denarja jo opazimo na najbolj vidnem mestu, zato smo si jo od mnogih denarjevih sorodnikov najprej ogledali.

(Dalje prihodnjič.)

SLOVENSKA KMETSKA MLADINA NA DELU

Uspehi močne misli in vstrajnega dela

Petletnica društva kmetjskih fantov in deklet v Šmartnem ob Savi

Letos praznuje naše Društvo kmetjskih fantov in deklet 5 letnico svojega obstoja. Bilo je 24. februarja 1934., ko smo se fantje in dekleta, ki smo občutili potrebo po lastni kulturni organizaciji, zbrali na prvem sestanku in postavili temelj našemu Društvu kmetjskih fantov in deklet. Vsi fantje in dekleta so bili zelo navdušeni in pridno hodili od tovariša do tovarišice, dokler ni nastala krepka organizacija. Odziv je bil zelo velik. Na ustanovnem občnem zboru se je zbralo veliko število fantov in deklet, ki so s trdno voljo sklenili iti novemu življenju nasproti.

Mnogo je bilo ob ustanovitvi ljudi, ki so se nam posmehovali in nam prerokovali, da iz vsega tega ne bo nič in da bo društvo kmalu propadlo, ker se bodo ljudje vsega naveličali. Nima pa tudi smisla in pomena takšno društvo, tako so dejali! Toda danes po petih letih svojega obstoja vsakdo lahko vidi in spozna, kakšen namen in pomen ima

za kmetjsko mladino in ves narod mladi kmetjski pokret. Številne društvene prireditve, kakor tekme v kmetjskem delu, dramske predstave, tečaji, predavanja in izleti dovolj zgovorno dokazujejo, kaj se da z močno mislijo in voljo doseči. Izvršeno delo priča, da se je kmetjska mladina zganila, pričela misliti z lastnimi možgani in se otrepati vsega duševnega mračnjaštva, ki je kmetjskega človeka v temeljih zasužnjevalo. Danes se mladi kmetjski rod zaveda, da le svoboden človek more ustvarjati in graditi lepše življenje. S tem delom hočemo tudi mi šmarnski fantje in dekleta v novo petletje in začetno delo nadaljevati v korist naše vasi, ki mora postati voditeljica javnega življenja in glasnica nove dobe!

V petih letih smo imeli 16 dramskih predstav, 28 predavanj, 7 izletov, 6 tečajev, 7 tekem iz kmetjskega dela in 20 debatnih večerov. Delovala pa je tudi knjižnica.

Ivan Dovč.

Vsem Društvom kmetjskih fantov in deklet, njihovim članom in članicam ter prijateljem kmetjsko-mladinskega gibanja želi radostne praznike vstajenja

**Zveza kmetjskih fantov in deklet
v Ljubljani**

Celje

Celjsko Okrožje kmetjskih fantov in deklet je imelo gospodarsko-kulturni tečaj v nedeljo, dne 5. III. 1939., ki je izborno izpadel, saj se ga je udeležilo 54 tečajnikov, ki so si zopet nabrali novih moči za nadaljno kulturno in prosvetno delo. Predavali so tovariši: Ivan Kronovšek, Ivan Nemeč in Aleksander Turnšek. Predavanje tovariša dok-

tarja Goljarja je moralo odpasti, ker je bil predavatelj zadržan.

Po končanih predavanjih je bila zanimiva debata o nalogah in rešitvi perečih gospodarskih in kulturnih vprašanj, ki se tičejo vsega našega podeželjskega ljudstva. Celjsko okrožje krepko deluje in resnično ustvarja novo kmetško kulturo v lepi Savinjski dolini.

Ptuj

Okrožje kmetijskih fantov in deklet v Ptuju je priredilo dne 26. III. svoj VIII. prosvetno-organizatorični tečaj. Na dobro obiskanih predavanjih so govorili tov.: Ivan Kronovšek, Ivan Nemeč, France Gerželj, dr. Igor Rosina, Vladimir Kreft in Joško Tomazič.

Po vseh predavanjih se je razvila splošna debata, da je lahko vsak poslušalec razumel vso snov predavanja. Tečaja so se udeležili tudi tovariši od novo se snujočega društva v Očeslavcih, ki se niso ustrašili 40 km dolge poti.

Zemljiški odnosi v Jeruzalemskih goricah

Slovenci smo že dalj časa pogrešali dela, ki bi podrobno obravnavalo naše zemljiške razmere in kdo je res lastnik naše zemlje. To vrzel je izpopolnil **Jože Kerenčič**, ki je izdal pod gornjim naslovom knjigo, ki nam prikaže položaj Jeruzalemskih gor, kjer so tuji odvzeli tekom stoletij domačinom vso najboljšo zemljo, zlasti vinograde, ki so še v današnjih razmerah najuspešnejša gospodarska panoga. Obdelovalna površina Jeruzalemskih gor pripada 1417 zemljiškim gospodarstvom, od katerih je 733 lastnikov iz Jeruzalemskih gor, 684 pa od drugod. Lastniki izven Jeruzalemskih gor imajo v posesti najrodovitnejšo zemljo in vinograde. Domači lastniki imajo le 415,7 ha vinogradov, tuji pa 1.147 ha. Te številke so najjasnejši dokaz krivičnega stanja. Domači lastniki zemlje so razdrobljeni na majhna posestva, ki tvorijo pretežno večino (501 posestvo do 5 ha).

Knjiga obravnava še stanovanjske prilike in viničarsko vprašanje, ki je tesno povezano z zemljiškimi odnosi. Delo, ki ga je s tem ustvaril Kerenčič, je tu in tam le preveč suhoparno, česar bi se lahko brez večjega truda izognil. Kljub tej senčni strani, ki ni bistvena, je knjiga važna in pomembna. Pokaže nam tako kot dosedaj še nobena druga razprava, v čigavih rokah je zemlja, in da borba za njeno pravično rešitev še

Mokronog

Mirensko Okrožje kmetijskih fantov in deklet je priredilo dne 26. februarja t. l. enodnevni prosvetno-organizatorični tečaj, ki se ga je udeležilo 38 tečajnikov. Na tečaju so bili zlasti zastopani fantje, ki so prišli iz krajev, kjer še ni društev, da so tako imeli priložnost slišati o pomenu in nalogah kmetško-mladinskega gibanja. Predavali so predavatelji Zveze, tovariši: Doktor Srečko Goljar, Jože Danev, Henrik Zdešar in Slavko Sašek. Tečaj je vodil tov. Milan Majcen. Predavanja so bila o kmetško-mladinski ideji, o pomenu Društev kmetijskih fantov in deklet, o izobrazbi na vasi, o gospodarskih vprašanjih itd. Poslušalci so bili zelo zadovoljni, saj še podobnih predavanj niso slišali. Poročati moramo tudi, da se naša dolina budi in hoče prav tako ustvarjati boljše bodočnost svojega rodu. Zvezi in vsem predavateljem se toplo zahvaljujemo in prosimo, da nas zopet obiščejo, posebno takrat, ko bomo pričeli ustanavljati Društva kmetijskih fantov in deklet.

vedno ni končana. Klic, ki se zopet vedno glasneje ponavlja, da naj bo zemlja last tistih, ki jo obdelujejo, Kerenčičeva knjiga le podpira!

Knjiga se naroča pri pisatelju: Jože Kerenčič, Sv. Bolfenk pri Središču — in stane din 12.—. Priporočamo!

Sv. Jakob v Slov. Goricah

Pri nas so se poročili: tov. Rupert Stupan, podpredsednik našega društva, s tov. Julijano Rojko in tov. Roman Vahe s tov. Romano Zorec.

Želimo obilo sreče!

Grahovo

Poročili sta se naši požrtvovalni članici tov. Lojzka Turšič, naša prvakinja žanjic, z g. Ivanom Kovačičem, posestnikom iz Sodražice. Tov. Marica Knap z g. Jožetom Mertelom, preglednikom finančne kontrole. Tov. France Klučar, bivši blagajnik pododpora z gdč. Francko Telič.

Našima tovarišicama in tovarišu želimo na potu življenja mnogo zadovoljstva! — Tajnik.

Naš svet

MED DRAVO IN DONAVO

IVAN NEMEC

III.

Ljudstvo, njegova duša in srce

Redka je dežela na svetu, ki bi pretrpela toliko najrazličnejših vplivov kakor jih je Baranja. Razni narodi z vzhoda in zahoda so križali tukaj pota, ropali, ubijali in puščali za seboj vplive, ki se še danes poznajo. Divji narodi so šli mimo od Obrov do Hunov in Madžarov, najmočnejše pa so se usidrali Slovani. Vsakomur je znana zgodovina panonskih knezov, ki so stolovali tam ob Blatnem jezeru; del te starodavne Panonije je bila tudi Baranja. Končna slika današnje dežele pa se je počasi oblikovala. Dolgo vrsto let — do končne naselitve Madžarov po l. 955. (bitka na Leškem polju) — so bili tukaj gospodarji Slovani. Dasi so bili že tuji vplivi, značaj dežele je bil slovanski. Po letu 955. pa so pričeli Madžari širiti svoj vpliv na vso Panonijo in so se v veliki meri tudi pomešali med slovansko ljudstvo. Do 14. stoletja je bila dežela že popolnoma pod madžarskim vplivom, dokler niso prišli Srbi pod patrijarhom Černojevičem in zopet postavili slovanski značaj dežele. V novejši dobi, za časa Jožefa II. pa so prišli v Banat in Baranjo Švabi, ki so seveda prinesli s seboj čisto posebno kulturo.

Na ta način se je torej pestrost ljudstva, njih duševnost in splošna vrednota mešala, stopnjevala in padala. Povsod lahko opazimo štiri značilne lastnosti, ki so večkrat tudi med seboj pomešane in tvorijo zaradi tega številne prehode v značaju ljudi, njih naravni sposobnosti in človeškem značaju sploh. V splošnem opazimo, da je tukaj prebival prvotno slovanski človek, ki se je pomešal z Madžari; priliv srbskega značaja v dobi patrijarha Černojeviča je viden po strnjenih srbskih vaseh, kjer ljudstvo ne razume niti besede madžarski, čeprav je morda sosedna vas povsem madžarska. Popolnoma madžarske vasi so zelo značilne po svoji verski razcepljenosti in so pravi Madžari zagrizeni protestanti in kalvini, medtem ko so katoliki po značaju pravi Slovani. Sploh pa vidimo po vsej Baranji malo mongolskih obrazov.

Lice, oči, lasje in tudi značaji prav značilno pričajo, da je ta dežela bila slovanska, da je bila dolgo časa pod vplivom tujca, danes pa se vedno bolj prikazuje njen pravi obraz. Dasi so Švabi ostali kompaktno naseljeni, so se tu in tam, posebno v Baranji, vendarle pomešali med druge prebivalce. Križanje med Madžari, Švabi in Slovani je zelo značilno in kaže danes v prvi vrsti slovansko širokogrudnost, švabsko natančnost in madžarsko govorico. Prirastek teh ljudi, bodisi Madžarov, Švabov ali njih mešanice pa je zelo slab in cele vasi izumirajo. V vaseh, ki imajo srbsko-madžarsko križanje pa porast prebivalstva ni zmanjšana, ampak celo povečana. Pri madžarsko-srbskih mešancih madžarski jezik ni prevladal, ampak sta imela oba enako veljavo v družini. Baranja ima tudi to posebnost, da so poleg vseh možnih prehodov tudi cele vasi popolnoma srbske, kjer nočejo ničesar slišati o Madžarih, na drugi strani pa so tudi madžarske vasi, kjer ne vedo niti besedice srbskega jezika; poleg madžarskih so tudi švabske, ki kaj trdovratno branijo svojo kulturo in premoženje. Ta zakrknjenost pa tudi povzroča, da švabske, zlasti pa čisto madžarske vasi izumirajo. Bela kuga se trdovratno širi, nobeni hiši ne prizaneša — in ni sredstva, ki bi jo ustavilo. Batinski okraj, ki predstavlja skoraj polovico Baranje, ima več starcev kot naraščaja. Na 1000 rojenih jih — 1006 umira! — vzrok je seveda bela kuga.

Miselnost baranjskega ljudstva je zelo klavrna. V naših razmerah sicer močno občutimo dobo hlapčevstva in tlačanstva, vendar takšne prisilne ponižnosti nisem nikjer našel kot v Baranji. Naravnost strašno je gospodstvo madžarskih grofov, ki so največjo ljudsko krepost popolnoma uničili. Ljudstvo ima značaj hlapcev; pravih ponižnih hlapcev, ki samo takrat lahko pošteno žive, če vidijo nad seboj gospoda in gosposko pest. Ta ponižnost in suženjski značaj pa ima eno posebnost, ki se kaže v zahrbtni

zlobi in grenkem sovraštvu do tiste gospe, ki jo na vsak način morajo imeti nad sabo, sicer ne upoštevajo zakonov in normalnega ljudskega življenja. Skoraj težko je najti besedo, ki bi mogla opisati pravi značaj tega ljudstva, ker predstavljajo neko značilno posebnost. Če povem z drugimi besedami: V gospodu vidijo nadčloveka, pred katerim je hrbet vedno sključen; želijo, da bi bili na njegovem mestu ali jim čut manjvrednosti ne dopuščata nobenega enačenja. V isti sapi človeka, ki se ga bojijo, sovražijo in za hrbtom stiskajo pesti — duša pa jim je suženjska. Značilno je tudi, kako celo učitelji vzgajajo otroke v šolah. Vsakega kmetskega človeka otroci pozdravljajo z dober dan ali dobro jutro, kdor pa količkaj diši po gosposčini, pa: »Ljubim ruke! — Ta miselnost je tako močno usidrana, da pomeni neki nepisan zakon. Tujec se kaj nerodno počuti, dokler ljudskega značaja ne spozna, ker ga ljudje kaj radi izkoriščajo in svoje prepričanje o enakosti mora proti svoji volji opustiti.

Nikakor pa ne smem trditi, da bi bili ljudje v svojem srcu pokvarjeni. To nikakor ne.

Imajo samo suženjsko vzgojo, ki je ni lahko odpraviti, ker je šola premalo ali ničesar storila v zadnjih 20 letih. V splošnem so ljudje gostoljubni in prijazni, zlasti po srbskih in mešanih vaseh.

Posebej pa moram označiti delavce in koloniste po pustarah veleposestva Belje. Državno veleposestvo Belje predstavlja skoraj 100 odstotno ruske kolhoze, v katerih je zemlja last države, tisti, ki jo obdeluje, pa je plačan v naturi in denarju ter s prostim stanovanjem. Kot primer naj navedem, da nekateri delavci na teh pustarah živijo po 30 let v istem stanovanju, loči jih samo zid, pa se kljub temu vikajo. Trideset let živita skupaj, pa sta drug drugemu tujca, drug drugega sovražita in hočeta biti več vredna, seveda vsak po svoji strani. Če dobi sosedova Janja novo frizuro, še isti dan gre Džurina Vida 20 km daleč po trajne kodre. Kadar Mita zakolje piščanca, mora Miladin takoj dva. Cvetko ima nov klobuk; sin, ki je samostojen kolonist, kupi kar tri!

S tujo besedo povedano, individualizem je prepojil vso njihovo duševnost do zadnje stanice. Vsak pravi »Jaz« — »ti« pri njih ne pomeni nič. Takšen odnošaj pa seveda vlada samo med njimi; v gospodu vidijo isti strah kakor sem ga zgoraj opisal. Tudi kolonistom ali pustarašem, kakor jih nazivajo, madžarsko gospodstvo ni prizaneslo. (Dalje prihodnjič)

Razlaga tujih besed

● **Honoracija** pride od latinske besede *honor*, *honoris* in pomeni čast. Honoracija je najvišja plast v meščanski družbi in obenem so to najstarejše rodbine v mestu. V srednjem veku dobimo take ugledne rodbine sprva samo med plemenitahi: grofi, baroni in drugimi velikaši, pozneje, koncem srednjega veka, in zlasti v novem veku, ko je obenem z denarno, gospodarsko premočjo plemiče izpodrinilo, meščanstvo. Imamo mestne honoracije med trgovci, bankirji in v najnovejših časih med industrijalci. Danes je mestna honoracija nazadnjaška, ker podpira vsa tista stremljenja, ki so človeškemu napredku v spotiko, delovnemu ljudstvu pa v škodo.

● **Kolektiv** pomeni skupnost, celoto, enoto. Zveza kmetijskih fantov in deklet predstavlja močan kolektiv; kolektivno delo v društviho bo našo organizacijo okrepilo in njene ideje oživotvorilo. Kolektivno gospodarstvo je skupno gospodarstvo več edinic. Kolektivizem, ideja skupnosti je tudi milejša beseda za komunizem; v SSSR (Rusija) se posebno uvaja kolektivno gospodarstvo, kolektivizacija vasi, mest itd. Kolektivizem je do neke meje danes nujen, samo da ne zabriše in ne onemogoča individualnega človekovega delovanja in ustvarjanja. Ni pa res, kar trdijo predvsem nazadnjaški gospodarstveniki, da bi kolektivizem ubijal voljo do dela, češ, da za skupnost posameznik ne bo moral delati; res je le, da kapitalizem, ki je nasprotje (antiteza) kolektivizma, izrablja individualno gospodarstvo na ta način, da z davki in različnimi drugimi dajatvami koplji premoženje samo v rokah nekaterih magnatov. Če posameznik ne more kupiti stroja, s katerim bi obdeloval polje, kupi stroj vsa vas, občina itd., t. j. kolektiv. Stroj se potem tudi skupno upravlja in služi skupnosti. Kolektiv pomeni slogo in delo v skupnosti. Načelo kolektivizma je: delaj kar moreš in znaš zase in za druge, drugi pa bodo zate, kar znajo! Razlika med tema dvema sistemoma (kapitalizem, kolektivizem) je le v tem, da kapitalizem izkorišča, kolektivizem pa ne.

● **Filarhija** pomeni vladohlepje, hrepenenje za oblastjo. Tudi takšnih želja smo imeli v preteklih 20 letih na vagone! Bilo je želja za oblast, dela za ljudstvo pa nič.

KMETSKA ŽENA IN DEKLÉ, ZA NJENE ROKÉ IN SRCÉ

Ob prazniku vstajenja

Leto za letom, prav v času, ko se tudi narava otrse vseh spon zime in smrti in vzklije iz nje novo polno življenje, zaživi pred nami spomin na vstajenje človeštva — pred 2000 leti. Vsako leto znova mislimo na Odrešenikovo smrt in vstajenje iz suženjstva — vsako leto znova spoznamo, da vodi pot iz brezpravnosti in bede k svobodi in človeka vrednemu življenju le skozi trpljenje in žrtve. In še to spoznavamo, da mi danes kakor izraelsko ljudstvo takrat, pričakujemo svojega odrešenja. V 2000 letih se je marsikaj izpremenilo — odrešenikove besede o pravici in enakopravnosti vseh ljudi v mnogih srcih niso našle odmeva. Mi znova čakamo — le da je možnost rešitve sedaj v nas samih. Delovno ljudstvo samo bo moralo plačati odkupnino za svoje novo življenje.

Hočemo biti enakopravni z vsemi sloji in soodločevati pri vseh važnih vprašanjih! Hočemo temeljito prenovljenje gospodarskih razmer: sredstva za izboljšanje zemlje in pravilno razdeljene davke, tako da bomo sadove svojega dela uživali sami in bomo imeli dovolj sredstev tudi za zdravstveni napredek naših vasi ter za izobraževanje nas in naših otrok! Hočemo, da pride čas, ko bo za vse dovolj dela in zaslužka doma in ne bo požirala tujina naših najboljših ljudi! Za tako življenje se bomo borili! Izboljšanja si želimo vsi, zato bi se morali tudi vsi brez izjeme žrtvovati za dosego našega skupnega cilja, saj se bomo tudi vsi veselili sadov naše borbe.

Predvsem pa ne bi bilo pošteno od nas, žen in deklet, če bi stale v ozadju. Res, da so bili že od nekadja na svetu ljudje, ki so v vsaki borbi ostajali zadaj, računajoč na morebitno korist brez vsakih žrtev, a bili so vsem ostalim v posmeh. Tudi me pogosto ne zaslužimo drugega. Če se to v resnici že ne dogaja, se zahvalimo le slučajju, da so naši možje še tako kratkovidni in ne spoznajo, da je potrebna skupna borba vseh mož in žena in se ne zavedajo, da hodijo za druge po kostonj v žerjavico.

Marsikatero dekle ima voljo do dela, vendar naše delo prepogosto komaj začeto znó-

va prestane. In če vprašajš po vzroku, dobiš često odgovor: saj je bilo nekaj navdušenih delavk, pa so se poročile in je vse delo zapalo. Torej tu je vzrok. Dekle se prične udeleževati v javnosti, a komaj se ji razvijejo potrebne sposobnosti in bi res lahko nekaj koristila naši skupnosti, še malo pobrskaj po društvenem delu, potem ga pa odloži za vse večne čase.

Saj je prav tako, boste rekly, kaj naj bi storila drugega? Ali se bo za vse življenje odrekla možu in otrokom in skrbi zanje, ki ji po naravi pripada? — Vaši ugovori samo kažejo, kako ozko si predstavljate skrb za moža in otroke. Ali ni delo za boljše življenje delovnega ljudstva najlepša skrb za moža in otroke, od katere bodo imeli največ, ker sadovi tega dela bodo trajni.

Pa boste spet rekly: saj ni vse odvisno od nas, ko so tudi moški še na svetu. Toda, če se ne bomo tudi me udeleževale borbe, se bo borila samo ena polovica, druga bo doma na varnem čakala na rešitev. Ne samo, da to ni pošteno, in pravično, če ne sodelujemo; s svojim nezanimanjem bomo celo slabile borbo ostale polovice in nehote podpirale želje naših nasprotnikov. Ozek krog ob domačem ognjišču nas bo tako vkljenil vase, da zunanjih dogodkov sploh ne bomo več razumele. Borba naših mož se nam bo zdela brezpomembna in poskušale jih bomo odtegniti od javnega dejstvovanja, češ, ti se le brigaj za streho nad svojo glavo. In še vedele ne bomo, da smo neumne v svojih zahtevah: kako bo mož mogel sam od sebe rešiti temelje domače hiše, kadar bodo zunanji dogodki rušili vse domove širom naše zemlje in bo rešitev le v naših združenih silah. Naša nevednost bo nekaterim ljudem v veliko veselje, ker jo bodo izkoristili sebi v prid. Kadar jim bo borba tvojega moža posebno v napoto, bodo prišli k tebi, češ, tvoj mož drvi v pogubo, reši ga. Takrat boš napela vse sile in ga skušala spreobrniti v dobri veri, da delaš prav. Tega ne boš videla, da si slepo orodje izkoriščevalcev delovnega ljudstva. Če se bo mož vpognil pod

tvojim pritiskom — kar se danes prepôgosto dogaja — boš v svoji nevednosti izpodkopavala temelje naših domov in uspešno metala polena pod noge tistim, ki se zavedajo, kako važno je skupno delo.

Vsega tega se tudi me zavedamo, boste rekla, a saj ne moremo, ker je doma toliko dela. Res je to, vendar morate najti izhod. Uspehov pri našem delu ne bo, če se bodo udeleževale samo mlade moči, ki si bodo šele razvijale svoje sposobnosti, izkušene moči pa se bodo delu odtrgovale, češ, jaz sem že dovolj naredila. Velik greh storiš naprem nam vsem, če ne boš mlajših vsaj s svojimi izkušnjami in z zanimanjem za

njihovo delo podpirala. Vzgajati jih moraš in pokazati s svojim nastopom, če se one še ne zavedajo važnosti skupnega dela, kako živa je v tebi vera in zaupanje vanj, saj se ga ti celo kot poročena žena udeležuješ.

Ne samo nekaj let, vse življenje moraš vztrajati. Bistvo vsake borbe je, da ostanejo kljub vsem zaprekam zvesti svojim načelom do konca. Prav dogodki pred 2000 leti nas silijo k spoznanju, da naše volje ne sme omajati že najmanjša sapica in da pot do vstajenja vodi le preko Kalvarije. Kristus je v vseh svojih dejanjih ostal dosleden do konca in le to je rodilo bogat sad — vstajenje tedanjega človeštva.

Za bodoče MATERE

Ali bodo otroci dovolj zdravi in odporni?

Starši imajo do svojih otrok še druge dolžnosti kot da jih samo lepo vzgojijo in da skušajo poskrbeti za njihovo bodočnost. Vse to bodo tudi zelo težko dosegli, če ne bodo upoštevali še drugih dolžnosti, na katere pa morajo misliti že pred otrokovim rojstvom, celo pred njegovim spočetjem. Odgovorni so za njegovo telesno in duševno zdravje in za njegovo življenjsko silo; zavedati se morajo, da so dosti bolj zdravi in odporni tisti otroci, ki imajo zdrave starše. Zato je dolžnost tako matere kakor očeta, da z zdravim načinom življenja skrbita za zdravo potomstvo.

Posebno škodljivo vpliva na potomstvo uživanje alkohola. Otroci staršev, ki pijejo, se največkrat že rode zelo slabotni in bolelni in telesno in duševno mnogo bolj počasi napredujejo. Njihov uspeh v šoli je zelo slab. Mnogo jih je, ki umrejo že v najnežnejših letih. Raziskali so umrljivost med takimi otroci in dognali, da jih umre polovica še pred izpolnjenim 5. letom. Otroci, ki ostanejo pri življenju, so navadno slabotni in bolelni vse življenje, duševno zelo zaostanejo in nekateri so celo slaboumni. Skoro vsi se vdajajo pijači po zgledu staršev in imajo premalo volje za trezno življenje.

Otroku najbolj škoduje, če pije mati. Otrok se poraja v materinem telesu in srka

hrano iz nje same; prav tako tudi po rojstvu ob dojenju. Vsaka mati sicer hoče dobro svojemu otroku, a marsikatera ne ve, da ga na ta način počasi zastruplja. Že pred porodom in tudi po njem uživa alkohol, tudi če drugače ne pije, v upanju, da je to dobro zanjo in za otroka.

Prav tako grešijo tisti starši, ki puste, da dobivajo otroci že v najnežnejših letih vino ali žganje. Čim manj bo otrok zaužil tega strupa, tem bolj bo odporen napram boleznim in lepše se bo razvijal.

Otroci staršev-pijancev so že v rani mladosti podvrženi raznim slabim razvadam. Da se pa v pijanosti izvrše največkrat najhujše pregrehe, menda vsi vemo. Spomnimo se samo na pogoste poboje, ki jih je največ v vinorodnih krajih ali pa se zamislimo v usodo družine neke pijanke, o kateri piše A. Vodetova v svoji knjigi »Spol in usoda«. Raziskali so življenje njenih 700 potomcev in ugotovili, da je bilo med njimi nekaj nad 100 nezakonskih sirot, okrog 150 beračev, skoro 200 prostitutk in nekaj zločincev in morilcev. Na takih primerih moramo uvideti, da je lahkomišelnost uživanje alkohola s strani staršev velik greh napram otrokom, a tudi napram vsej družbi.

Res je, da so alkoholizma krive največkrat gospodarske razmere in starši skoro ne

morejo nič za to, če jih zlasti v vinorodnih krajih, če vina ne morejo prodati, pomanjkanje prisili, da hranijo tako sebe kakor otroke z vinom, ker nimajo mleka ali kruha. In nič čudnega ni, če stiske in nadloge zapeljejo človeka, da išče trenutnega razvedrila in pozabe v pijači.

Ker pa je pri nas pomanjkanja vedno več, je tudi popivanje vedno več; naš mladi rod prihaja vedno bolj slaboten na svet in življenjska sila našega naroda vedno bolj peša. In prav zato je ena pglavitnih dolžnosti tistih ljudi, ki hočejo imeti otroke, da si ohranijo zdravje in da poleg tega z vsemi silami pomagajo reševati vprašanje našega gospodarstva, da bodo našim otrokom vsaj v bližnji bodočnosti zagotovljeni vsi pogoji, ki so potrebni za njihov pravilni telesni in duševni razvoj.

Naši razgovori

Sledijo spet odgovori naših čitateljic. Vestno jih čitate in mislite tudi na to, ali se strinjate z njimi. Če ste drugačnega mnenja, se tudi oglasite, da nam poveste, kako mislite ve. Šele takrat bodo naši razgovori res razgovori v pravem pomenu besede.

1. Človek se večkrat zamišlja svojo bodočnost, seveda vselej tako, kako bi lepše in lažje živel. V današnjem času si kmetško dekle želi moža, ki bo znal ceniti svojo ženo v gospodinjstvu, v družbi in v javnem življenju. Moža si bom izbrala dobrega in značajnega. Dober in značajan mož zna ceniti ženo v vseh ozirih, pri delu na kmetiji, v gospodinjstvu, kot ženo in mater ter ji pomaga lepo vzgajati otroke.

J. D. Šmartno ob Savi.

2. Svoje otroke bom vzgajala v kmetškem duhu. Učila jih bom ljubezni in spoštovanja do revnih ljudi.

3. Če se ne bom poročila, si zamišljam svojo bodočnost pusto in prazno, kot en sam mračni dan, v katerega nikdar ne posije sončni žarek. A kljub temu bom delala vedno za našo organizacijo, ker mi je to v veliko veselje. — V mesto si ne želim, ker se mi zdi kmetško življenje mnogo bolj prijazno in lepše nego mestno. — V vasi, v kateri prebivam, so razmere zelo dobro urejene. Ako bi me pa usoda prisilila v mesto, bi se z žalostjo v srcu poslovila od mojega ljubelega kmetškega doma, na katerega ne bi nikdar pozabila.

4. Življenje je za kmetške ljudi zato tako težko, ker je danes povsod velika draginja. Davki se kopičijo nad glavo ubogega kmeta in nihče ga ne vpraša, kje bo vzela, da bo obvaroval svojo domačijo pred propadom. Vrhu tega pridejo nad obupanega kmeta še slaba letina, toča in razne druge težave. — Če bi mogla, bi razdelila imetje bogatašev med kmetške ljudi, da bi imeli vsi enako. Veliko ljudi je, ki so premožni in ne vedo kam s svojim premoženjem. Drugi pa nimajo niti toliko, da bi položili svojo trdno glavo in od dela zgarano telo na mehko ležišče. Veliko bogatašev je, ki po smrti vse svoje ogromno premoženje zapuste raznim zavodom in cerkvam. Na ubogega reveža se pa še nihče — ali pa prav malokdo — ni spomnil. — Kadar se kmetško dekle poroči, je navada, da se nevestini starši brez vednosti hčerke domenijo in ji poiščejo takega ženina, da je staršem všeč, brez vprašanja, ali ga hčerka pozna ali ne, ali bo lahko živeela z njim v zadovoljstvu in sreči ali ne. V takih stvareh naj bi dekle imelo prvo besedo in napravilo, kakor ji srce velevala.

Fanči Testen,

Gotna vas pri Novem mestu.

ŠIVALNI STROJI

s tovarniško garancijo na ugodne mesečne obroke. Rabljene stroje vzamemo v račun, isti tudi po zelo ugodnih cenah na prodaj!

NOVA TRGOVINA

Tyrševa cesta 36

(nasproti Gospodarske zveze)

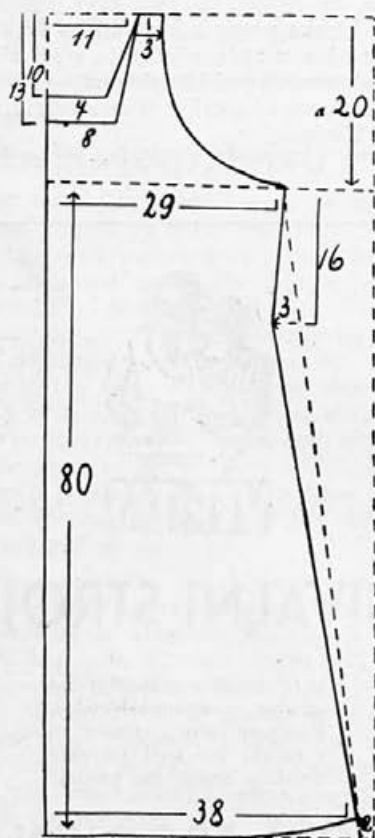

Ženska srajca s štirioglatim izrezom

Mere: Dolžina srajce od ramen: 100 cm.
Gornja širina: 102 + 10 cm.
Obseg izreza ob ramah: 40 cm.
Obseg izreza ob vratu: 40 cm.

Ko zganeš kos blaga na polovico, meri od zganjenega roba proti krajcem in v smeri puščic, ki so na risbi:

po dolgem 102 cm, to je vsa dolžina srajce in še 2 cm za rob;

v dolžini 20 cm naredi počez pomožno črto; 20 cm je polovica obsega izreza ob ramah.

Ko krojiš prednji del, odmeri za izrez ob vratu 13 cm v dolžini, to je $\frac{1}{4}$ vse mere

okrog vratu in 3 do 4 cm več. V širini odmeri 11 cm, to je $\frac{1}{4}$ vse mere in 1 cm več.

Ko krojiš zadnji del, odmeri za izrez ob vratu 10 cm v dolžini, to je $\frac{1}{4}$ vse mere okrog vratu; v širini odmeri prav tako 11 cm kot pri prednjem delu.

Za gornjo širino naj se odmeri 20 cm, to je $\frac{1}{4}$ vse gornje širine in 1 cm več.

Za doljno širino odmeri 38 $\frac{1}{2}$ cm, to je vsa gornja širina in še $\frac{1}{3}$ gornje širine več.

Pod roko odmeri od pomožne črte navzdol še 16 cm, tam pa ukroji srajco za 3 cm da lepše stoji.

Na sliki sta narisana prednji in zadnji del skupaj, ti boš seveda krojila vsakega posebej. Mere so pri obeh delih popolnoma enake, razlika je le pri vratnem izrezu, kar pa na sliki točno vidiš in smo tudi posebej razložili.

Taka srajca je zelo praktična, ker je močna, kajti pri delu se ti ne morejo naramnice tako hitro potrgati.

Z delom na vrtu moramo zgodaj začeti. Razmisliti moramo, kje bodo poti, kje pa gredice za zelenjavo in cvetice. Pri zelenjavi bi bilo dobro, da bi se odločile razen običajnih vrst še za kakšni dve novi vrsti, o katerih smo govorile že v lanskih spomladanskih številkah. Če nismo gnojile v jeseni, moramo zdaj. Grede prekopavajmo sproti, preden bomo sejale. Seme mora pasti v sveže prekopano zemljo. Poti in gredice delajmo z vrtno vrvjo; konec motvoza (špage) napni ob dveh paličicah in naredi pot točno ob njej. Pazite, da ne boste imele previsokih in krivenčastih gredic. Grede naj bodo široke približno 1 m 20 cm, da jih lahko oplevete.

Ko bo naša številka izšla, bodo najbrž vaš čebulček, česen, korenje, peteršilj, solata in zgodnji grah že v zemlji. Zadnji čas bo, da boste posejale paradižnike in papriko v zabojčke ali lončke in jih boste gojile na sončnem oknu. Dobro je, če pokrijete vašo setev s steklom, da se zemlja preveč ne izsuši.

Kaj še sejemo marca?

● **Grah** sej vsakih 14 dni, vselej malo, da boš imela vedno mladega in zelenega. Nizkega sejemo v vrste, 30 do 40 cm narazen, visokega pa pol metra vsaksebi. Ob napeti vrvici napravi z malo motiko jarek; na dno jarka polagaj zrna. Z grabljami zasiplji jareke, zemljo pa z lopato malo pritisni. Ko naredi grah že tretji list, ga okopljemo, prepripljemo, če je pregost, in malo osipljemo.

● **Zelje, ohrovč, karfijolo in brstični ohrovč** posej precej gosto na gredico, ki si jo razdelila na 4 dele. Ko bodo sadike dovolj močne, jih boš presajala na stalna mesta. Zemlja naj bo dobro pognojena. Brstični ali glavičasti ohrovč, ki ima po stebelu mnogo majhnih glavic, je pri nas še malo znan. Vendar je zelo uporabljen, posebno ko pozimi že skoro ne veš, kaj bi dala v loncu. Iz njega napraviš lahko prav dobro juho ali prikuho.

● **Koleraba.** Zgodnjo kolerabo sej v za-boje. Sadike presadi na odprto gredo šele, ko ne bo več mraza (slane), ker jim zelo škoduje. Drugače ravnaj z njimi kot z zeljem. Če do sedaj še nisi pridelovala kolerabe, poizkusi letos z njo, ne bo ti žal.

● **Špinača.** Tudi nanjo ne pozabimo! Sejati jo je treba v vrste, četrt metra narazen, lahko pa jo sejemo tudi počez.

● **Pastinak** je podoben korenju. Je dobre-ga okusa in ga lahko porabimo za juho ali prikuho. Poizkusi! Posej ga v vrste kot korenje in ga potem tudi tako obdeluj. Najboljša juha se napravi z dodatkom mrkve, peteršilja in pastinaka.

In cvetice? Izberi jim svoje mesto, ne razmeči jih po vsem vrtu kot bi veter razsejal njihovo seme. Zelo rade bi tudi o njih podrobneje govorile, saj so nam tako pri srcu — pa ni dovolj prostora za to. Za obrobke gredic je zelo uporaben nizki tagetes, ki cvete pozno v jesen.

Delo na vrtu je lepo in dobro plačano, zato ga ne zametavajte! Lepo obdelan vrt je slika pametne in dobre gospodinje, seveda tudi mladih deklet, ki so pri hiši.

Lepo in dobro ohranjeno perilo,

če vzameš vedno
SCHICHT^{ovo}

TERPENTINOVNO MILO

...in za namakanje žensko hvalo

Priporočljivo kosilo

- KROMPIRJEV RIŽ
- SOLATA
- SIROVA TORTA

Krompirjev riž. — Poldrug kg krompirja skuhaj, olupi in zreži na listke. $\frac{1}{4}$ kg riža prepraži hkrati z 1 čebulo na 2 žlicah masti. V $\frac{3}{4}$ l mleka zžvrkljaj 2 jajci. 2 veliki čebuli zreži na tanke listke. Ko si vse to pripravila, namaži pekač, kjer pečeš meso, z mastjo, položi nanj plast krompirja, potresi ga s čebulo, položi nanj pripravljen riž, zopet čebulo in krompir. Vsako plast osoli in popraj. Po krompirju polij pripravljeno mleko. Pekač potisni v pečico in peci $\frac{3}{4}$ ure. Med peko lahko poliješ včasih z mlekom. Nato polij $\frac{1}{4}$ l smetane, enakomerno razmaži po krompirju in peci še $\frac{1}{4}$ ure.

Na mizo ga daj s kakršnokoli zeleno solato: motovilcem, regratom ali zeljem.

Sirova torta. — Iz $\frac{1}{2}$ kg moke, 3 rumenjakov, 1 žlice čiste masti, 2 žlic sladkorja in 3 žlic smetane napravi testo, ki ga daj počivat. Medtem zdrobi z vilicami krožnik sira, primešaj mu 3 rumenjake, $\frac{1}{4}$ l smetane, 2 žlici sladkorja, 2 žlici drobtin, če imaš kaj rozin in sneg iz 3 beljakov. Namaži okroglo kozico z mastjo; dno in robove obloži z enakomerno razvaljanim testom. Po testu namaži visoko sirov nadev in ga pokrij s plastjo testa. Torto peči počasi 1 uro. Potreši jo s sladkorjem in jo daj na mizo.

PRAKTIČNI NASVETI

● Iz stare volne, ki jo imaš, če si si razdrla jopico ali kaj podobnega, lahko napraviš kaj drugega n. pr. jopico za otroka, ker je tu treba manj volne. Če si volno prej zravnala, bo taka jopica kakor nova. Volno

navij trdo na stol, zveži pramen na štirih krajih, da se volna ne zmeša in jo dobro namoči v mrzli vodi. Ko se je volna že dolgo namakala, jo operi in ko je čista, jo obesi, ne da bi jo prej ožela. Ko se volna posuši, je gladka.

● **Steklo na oknih lepo očistiš** z vodo, v katero si dala malo špirta. Pazi, da med čiščenjem ne bo na okna sijalo sonce!

● **Umazane steklenice očistiš** takole: Olupke surovega krompirja drobno zreži in jih daj v steklenico, prilij mrzle vode in steklenico močno stresaj sem in tja. Potem steklenico izplakni s čisto vodo. Namesto krompirjevih olupkov lahko vzameš oglje, ki si ga prej razdrobila.

● Če je steklenica zelo zamazana, jo napolni z raztopino klorovega apna. Na 1 liter vode vzemi 2 dkg apna. Raztopina naj stoji v steklenici nekaj dni, potem izplakni steklenico s čisto vodo.

● **Rjaste predmete** namaži z vazelino ali mastjo. Šele čez nekaj časa jih očisti s smirkovim papirjem.

● **Toplo pecivo ali kruh** bi rada lepo razrezala na tenke koščke. Segrej ostrino noža, preden pričneš z rezanjem.

Slabe ozimine

pognojite sedaj z apnenim dušikom oz. z **Nitrofoskalom - I.** S tem poživite posevek in si osigurate dobro žetev, 200 do 300 kg na ha, posevek mora biti suh.

Vinograde gnojite zgodaj spomladi pri prvi kopi z NITROFOSKALOM-I. 600-800 kg na ha.

DELO

Wl. St. Reymont / Poslovenil Jože Glonar

— Gospod se gre vojsko, kmet pa plača s svojo lastno kožo! — Pljunil je in kravo tako ošinil z bičem, da je zamukala.

— He! Pazi vendar, kaj delaš! To je naše poslednje živinče! — ga je žena skušala pomiriti.

— Tiho, Hi! Mrhe! Ali pa jih dobite po grbi! — je jezno zagrmel.

— Očka! Štorklje so se vrnile! — je naenkrat zaklical deček in pokazal z roko. — Moj Bog, štorklje!

Ustavila sta se in opazila štorklje, ki so krožile nad razbitim gradom in parkom.

— Kam bodo le postavile svoja gnezda? — je vzdihnila žena, ki jo je zagrabilo sočutje. — Uboge revice!

— Niti suhemu topolu niso prizanesli! Mar bi bili vse pokončali! — se je na tihem zgražal.

Štorklje so se spustile na preplavljene travnike; neki pes se je proti njim pognal z veselim lajanjem.

Nekoliko veselja je prišlo v njihova srca, kakor da jim je ob prihodu štorkelj zacvetelo novo upanje.

— Naprej! Vlecite vendar! Jožek, ne obračaj glave, sicer jih boš dobil z bičem! — se je kmet zopet oglasil, toda njegova jeza se je že bila podela in oči so se mu obrnile proti travniku, sam pri sebi pa je dejal:

— Ko se štorklje vrnejo v svoja gnezda, vojna odleti! — je rekel sam pri sebi z nekako globoko uverjenostjo.

In zopet so se tilniki uprli v zaprego, hrbti so se skrivili, noge so se usločile proti zemlji in zopet so vlekli plug v nekaki otožni tišini. Naenkrat pa se je nebo še bolj pomračilo in začel je padati neprijeten, droban dež. Rosil je precej na gosto, kakor skozi sito, in za-

vijal svet v nekako stekleno drhtavico, od katere sta vlaga in mraz silila naravnost do kosti. Zdelo se bo, da bo ta spomladni naliv trajal kar naprej, in delo je postajalo vedno bolj težko in utrudljivo. Noge so drsele, da je zdaj pa zdaj kdo padel na nos; moči so jih začele zapuščati, jarem je boleče drgnil, vrvi pa so rezale pleča in prsa otrok prav do krvi. Vendar pa so vlekli naprej, ne da bi stokali ali se pritoževali; opotekali so se in pogosto menjavali mesta v zapregi. Kmet je zamenil zdaj tega zdaj drugega, tako da je bila zdaj žena, zdaj hči, zdaj sinček pri plugu. Pa ni prav nič pomaglo, delo je postajalo vedno bolj težko, vsaka nova obrnjena brazda se je zdela orošena ne samo od dežja, ampak tudi od pota in krvi, ki jo je stal ta strašni napor. Včasih, ko jim je sapa popolnoma pošla, so se zavalili na zemljo in na njej iztegnjeni obležali kakor utrujena živina, negibni kakor štori, ne da bi se sploh česa zavedali.

Dolgo pa niso počivali, kajti neizprosna sila jih je zopet vpregla v jarem, jih zopet prisilila, da so potili svojo lastno kri. Grozotno strašilo lakote se je dvigalo za njimi in jih priganjalo s svojim bičem obupa.

— Z belcem bi bil to delo kedaj že opravil! — je ušlo kmetu.

Nepričakovana žalost jih je zgrabila za srea, jim pognala v oči bridke solze, solze spomina.

— Rekel sem jim, kar je bilo res: bramorast je in hripo ima! Pa mi niso verjeli! Takole po videzu, na oko, je bil res lep kakor naslikan, krepak in prav kakor za vprego. Vraga, saj ni nobeno čudo, ko pa je bil izmed graščinskih! Na kolenih sem jih prosil, naj mi ga ne vzamejo, da je naš rednik, sem jim re-

kel! Deset oralov sveta, šest glav družine, pa spomlad je pred durmi, sem jim rekel. Kaj bo z nami brez konja, to mi povejte, sem jim rekel. Jecljali so kaj vem kaj, vzeli pa so mi ga vendar le.

Bogve, kolikokrat je vse to že pripovedoval. Trenutek, ko je zgubil svojega konja, mu je ostal vedno v spominu; bila je neozdravljiva rana, skozi katero mu je uhajalo življenje.

— In kakšen konj! Jacek mi je v znamenju zanj ponujal svoja dva prama, jaz pa nisem maral, razen če bi še kaj navrgel.

— In kak navihanec je bil! Saj se spominjate, kako je ono leto potegnil planko iz plota in tekal z njo med drevjem, pa si je ni dal vzeti! — Mlada hči se je vsa raznežila ob tem spominu.

— In če si mu zažvižgal, pa je pritekkel, kakor kak psiček — se je spomnil deček.

— Bil je tu, bil je tu, sedaj pa ni po njem ostalo nič, niti figa! Sakramenske mrhe! Hi! Hi!

Naenkrat se je krava prevrnila; ženske so planile v jok, vsak je hitel na pomoč. Na srečo pa ni bilo nič hudega; živinče si je kmalu pomaglo na noge.

— Liska! Za Boga! Liska! — je tožila žena, ji brisala gobec in jo milovala

kakor kakšnega otroka. — Saj bi lahko še zgubila zadnjo kapljico mleka.

— Saj bi tega, kar jemo sedaj, svinje niti ne povohale!

— Če jim korenje ne diši, pa poskusite mogoče z redkvico!

— Počakaj malo, pa ti bom dal okusiti nekaj drugega — je zakričal kmet nad svojim sinom in ga po hrbtu oplazil z bičem.

— Ne bijte me, ali pa pustim vse skupaj in pobegnem na konec sveta! — je pogrozil in šlo mu je na jok.

— Bo treba vsaj enega požeruha manj krmiti! Že prav, kar poberi se, falot! Mati ti bo pripravila tvojo culico! Nič se ne boj, boš že dobil svoje! S palico jih boš dobil po plečih! Ali pa te menda vleče k soldatom? To bi bilo nekaj priločnega, da bi lahko razbijal, kradel in požigal! Kar poberi se, falot! — je godrnjal, ker ga je bilo prav živo zadelo.

(Dalje prihodnjic)

Sadjarji!

*Uporabljajte splošno priznano kot najbolj učinkovito
in najcenejše škropilno sredstvo*

žvepleno apneno brozgo

in kupujte jo pri tt.

Anton Furca nasl. Milko Senčar, tov. žveplene brozge, Ptuj

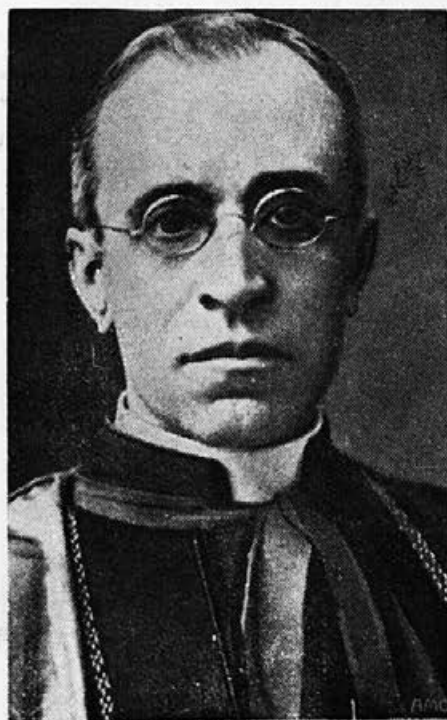
Izvolitev novega papeža

Rimsko-katoliška cerkev je zopet dobila svojega poglavarja. Koncem februarja se je zbralo v Vatikanu 62 kardinalov iz vsega sveta, ki so imeli nalogo izvoliti novega papeža. Konklave, kakor se imenuje volitev papeža, je trajal komaj 24 ur, kar se redkokdaj dogodi.

Za novega papeža je bil izvoljen dosedanji državni tajnik Vatikana kardinal Evgenij Pacelli, ki je po parkratnem brezuspešnem glasovanju končno dobil dve tretjinsko večino, ki je za ta primer predpisana. Novi papež, ki si je nadel ime *Pij XII.*, se je rodil 2. marca 1876. v Rimu in je torej Italijan.

Pij XII. je študiral gimnazijo in bogoslovje v Rimu in bil v duhovnika posvečen l. 1899. Po štirih letih je že postal profesor teologije (bogoslovja) na univerzi v Rimu, kmalu nato pa profesor za cerkveno diplomacijo na visoki šoli. Leta 1917. je bil posvečen v škofa in je postal papežev zastopnik (nuncij) pri bivši bavarski vladi v Monakovem (Nemčija). Za tem je bil v l. 1925. imenovan za nuncija v Berlinu, l. 1930. pa ga je pokojni papež Pij XI. imenoval za svojega državnega tajnika.

Ker si je novi papež nadel ime svojega prednika, sodijo, da bo nadaljeval vse delo po njegovih smernicah. Baje je velik nasprotnik fašističnih idej in so njegovo izvolitev pozdravili predstavniki Francije, Anglije, Amerike in drugih demokratskih držav. Tudi časopisje teh držav je napisalo o njem polno simpatičnih člankov in poročil. V tem oziru sta bili Nemčija in Italija bolj hladni,

Papež Pij XII.

kar kaže na neko nevoljo, pa čeprav bi lahko Italija uvaževala njegovo narodnost.

Papež Pij XII. si je izbral za svoje delovanje in vladanje geslo: »Mir in človečanstvo« in v novem grbu papeža je golob z oljkino vejico.

Želimo, da bi bilo njegovo delovanje polno uspehov za človeštvo in za katoliško Cerkev, ki naj bi se rešila vseh kvarnih vplivov, zlasti pa razjedanja dnevne politike.

✝ Zorko Prelovec

24. februarja t. l. je nenadoma umrl slovenski skladatelj Zorko Prelovec. Bil je star komaj dva in petdeset let. Z Zorkom Prelovcem je tesno povezan ves novejši razvoj slovenske (vokalne = pevske) glasbe, ker je prav on kot skladatelj in organizator slovensko pesem poživil in utrdil. Ker je Zorko Prelovec komponist himne kmetskih fantov in deklet, je prav, da se ga tudi v »Grudi« spomnimo kot človeka in umetnika.

Zorko Prelovec se je rodil v Idriji, kjer je študiral gimnazijo, nato pa je prišel v službo v Ljubljano; skoro do svoje smrti je bil uradnik v Mestni hranilnici.

Vse njegovo življenje je bilo posvečeno slovenski pesmi; zanjo je živel in poln načrtov za bodoče delo na glasbenem polju je tudi umrl. Njegove skladbe so znane vsakemu Slovencu, ki rad poje. V sleherni vasi znajo fantje njegovo: ... dekle, daj mi rož rdečih... Kakor nihče pred njim in morda tudi v bodoče ne kmalu kdo, se je Zorko Prelovec znal približati slovenski duši in s tem narodni pesmi. Njegove pesmi so mno-

ge ponarodele in ni ga slovenskega pevskega zbora, ki bi mu bilo neznano njegovo ime: od nežnih, ljubezenskih pesmi, ki so še danes med zbori najbolj priljubljene, do kmetske himne, vse to je znal Prelovec tako lepo prav po srcu zapeti! Dolga leta je bil pevovodja pevskega zbora »Ljubljanski Zvon«, ki ga je sam ustanovil in urednik glasbene revije »Ljubljanski Zvon«, kjer so izšli njegovi nepozabni moški zbori, ki jih bodo slovenski zbori še dolgo z užitkom prepevali. Po vojni je bil tudi ustanovitelj Zveze slovenskih pevskih društev in nato Hubadove župe Jugoslovanske pevske zveze.

Slovenski kmetski fantje in dekleta ne bodo nikdar pozabili njegovih prelepih pesmi, ne njega, ki jim je dal prvo himno »Zeleni prapor«. Kolikokrat je prišel sam med našo kmetsko mladino! Kako se je razumel z njo! Bil je preprost in globok človek, iskren in pošten, zaveden Slovenec in prav to je dalo nesmrten pečat tudi njegovemu delu. Ob njegovem grobu moremo izreči pesnikove besede: delavec je umrl, delo živi! Umetnik je umrl, umetnina, njegova pesem ostane večna in živela bo v srcih mladih slovenskih ljudi!

Njegovega pogreba se je udeležilo tudi zastopstvo Zveze kmetskih fantov in deklet in se na ta način poslovilo od pokojnika — komponista naše himne.

Sebeborci

Naše Društvo kmetskih fantov in deklet v Sebeborcih je 4. marca t. l. za večno izgubilo svojega zvestega blagajnika Gezo Šiftarja, starega 25 let. Bolehal je dalje časa na tuberkulozi in končno podlegel. Bil je vzoren kmetski fant. Veliko zaslug si je pridobil, ko se je ustanovljalo naše društvo. On je bil tudi med tistimi, ki so organizirali našo kmetsko mladino. Njegova agilnost in požrtvovalnost nam bodi za vzgled pri našem nadaljnjem delu. Bodi mu lahka domača prekmurska zemlja!

Milan Peček, tajnik.

Vrhnika

V začetku novega leta smo si po nujni potrebi ustanovili svojo lastno organizacijo Društvo kmetjskih fantov in deklet. Zbrali smo se zato, ker vemo, da bomo lahko le v skupnosti gradili slogo naše vasi in se izpopolnili za vodstvo v javnem življenju. To bomo uresničili samo z delom in smo radi tega napravili delovni načrt. Prva prireditev je bila igra »Dve nevesti«. Ker v domačem kraju nismo dobili prostora, smo priredili igro na Drenovem griču pri Vrhniki. Nastopili so razen enega igralca sami novinci. In dobro so se izkazali. Gledalcev je bilo mnogo, dvorana gasilskega doma je komaj sprejela takšno množico. Vsi so se čudili spretnosti mladih, življenja polnih igralcev, ki so bili deležni navdušenega odobravanja. Prireditev je odlično uspela in potrdila naše hotenje, da je treba kmetско mladino zdramiti in usmeriti na pravo pot. Tudi starejši razumejo naše prizadevanje, kar nas veseli in podžiga k novemu delu. Igro bomo še ponavljali. Pri vsem delu nas bo spremljala železna odločnost in vztrajnost! Takšen mora biti mladi kmetjski rod — vse povesod!

Bizeljsko

Občni zbor Društva kmetjskih fantov in deklet na Bizeljskem je bila prava manifestacija kmetско-mladinskega pokreta. 76 članov in članic je v 3 ure trajajoči debati razpravljalo o delu v preteklem letu in o izvedbi minimalnega načrta. Vsi sklepi so bili po debatah sprejeti soglasno.

Dne 17., 18. in 19. februarja smo imeli prosvetno-organizatorični tečaj, ki je pokazal, da se je tudi pri nas mladina zbudila. Predavali so tov. Ivan Kronovšek, Ivan Nemeč; gg. dr. Vilimek, dr. Černelč, ekonom Mazi; študent agronom Škof in jurist Škof. Tečaj je obiskovalo čez 50 tečajnikov, prihajali pa so tudi starejši ljudje, da so svoje znanje na ta način izpolnili.

V našem delovanju ne poznamo oklevanja, ampak vsak trenutek mora biti izkoriščen za izobrazbo našega kmetjskega človeka. Ob zeleni soteljski dolini tako krepko vstajamo, da se mnogi bojijo.

Ponikva

Na zadnjem občnem zboru Društva kmetjskih fantov in deklet v Ponikvi dne 5. III. 1939., je bil izvoljen za predsednika agilni tovariš Zdolšek Jure.

Iz poročil posameznih funkcionarjev je bilo razvidno, da se društvo krepko razvija, da se med mladimi pokretaši na Ponikvi najdejo krepki, zgrajeni oblikovalci novega človeka.

Ustanovljen je bil tudi ženski odsek; za načelnico je bila izvoljena tov. Pilpaher. Sprejeta so bila tudi določila o izvedbi minimalnega načrta.

Pri slučajnostih je prispel Zvezin tajnik tov. Ivan Nemeč in v globokih besedah obrazložil nove smernice kmetско-mladinskega pokreta. Mi gremo naprej! —

Veliki Obrež

Tukaj v Posavju nimamo mnogo časa, da bi poročali o našem delovanju, občni zbor Društva kmetjskih fantov in deklet pa se že mora opisati. Dne 5. marca t. l. so se zbrali fantje in dekleta, da položijo obračun o preteklem delovanju in da pristopijo s podvojeno močjo k novemu delu. Poudariti moramo, da je zavest pri nas zelo močna; kmetско-mladinska ideja prodira tako rekoč sama od sebe. V nas je trdna vera, da bo naši vasi zasijala boljša bodočnost. Iz poročil funkcionarjev je razvidno, da se je društvo krepko držalo. Za predsednika je bil izvoljen tovariš Tone Pavlič, za podpredsednico pa Rezika Kežman, tajnik je Jože Šavrič. Ob zaključku občnega zbora je govoril tudi tov. predsednik Ivan Kronovšek, ki nas je z vzpodbudnimi besedami okrepil za nadaljnje delo pri preporodu našega ljudstva. Naša misel se širi in bo prerodila mladi kmetjski rod.

Gnojenje okopavin

Za ljudsko prehrano kot za prehrano živine je krompir in pesa naša najvažnejša kulturna rastlina. Obe dasta ogromne pridelke, potrebujeta pa za to tudi velike količine redilnih snovi. Te redilne snovi pa nikdar niso v zadostni meri v zemlji in jih tudi s hlevskim gnojem ne moremo nikoli zadostno dodati.

Krompirju in pesi se mora gnojiti z umetnimi gnojili in dotični kmetovalec, ki tega ne stori, si s tem sam sebi škoduje.

Krompir in pesa rabita, kakor to vsak napreden kmetovalec dobro vé, največ kalija, sta radi tega tudi izraziti kalijevi rastlini.

200 q krompirja odvzame zemlji po enem hektarju 180 kg čistega kalija (isto kot 450 kg 50%ne kalijeve soli).

500 q pese pa odvzame zemlji celo 250 kg kalija (isto kot preko 600 kg 40-odstotne kalijeve soli).

Da imamo pri nas pri krompirju in na pesi primeroma nizke pridelke, je temu krivo samo to, da se je tem okopavinam premalo gnojilo s kalijevo soljo.

1 kg kalija (K_2O) kar je 2,5 kg 40 % kalijeve soli, katera stane nekaj manj kot 4 din, da povprečni večji pridelek za 35 kg krompirja (35 kg krompirja ima vrednosti 17—18 din). Za kalijevo sol izdan denar se torej v teku pol leta štirikrat s pridelkom povrne.

Pri pesi pa se pridelek z enim kilogramom čistega kalija poveča celo za 60 kg.

Vse to mora enkrat tudi naš kmetovalec upoštevati in se mora tudi on po tem

ravnati. Njegovi tovariši v sosednih deželah to že davno delajo in so radi tega tudi bolj situirani in bolj žive kot pa naši, ki vedno mislijo, da so umetna gnojila nekaj nepotrebnega.

Pri nobeni drugi poljščini ne opeša pridelek tako hitro in tako močno kakor ravno pri krompirju in pesi, ako mu primanjkuje kalija. To predvsem zaradi tega, ker tvori krompir v prvi vrsti škrob, pesa pa sladkor — za kar je kalij neobhodno potreben.

Poleg kalija, s katerim gnojimo naša polja v obliki 40 odstotne kalijeve soli, se mora krompirju kot pesi gnojiti tudi z dušikom in s fosforno kislino. Obe redilni snovi sta neobhodno potrebni in to predvsem tedaj, če smo premalo gnojili, ali sploh ne s hlevskim gnojem.

Gnojimo na sledeči način: kakih 14 do 15 dni pred saditvijo krompirja, to je sedaj, ali pa pred saditvijo pese, pognojimo na nevetrni dan njivo s 40 odstotno kalijevo soljo in potem z brano prevlečemo.

Po enem oralu (0.57 hektarja) vzamemo za krompir 100—150 kg 40 odstotne kalijeve soli in za peso 150—200 kg 40-odstotne kalijeve soli.

Manjše količine vzamemo tedaj, če smo zadostno gnojili s hlevskim gnojem, večje pa tedaj, če s hlevskim gnojem ali sploh nismo gnojili, ali pa premalo.

Nobena kulturna rastlina ni tako kalija potrebna kot krompir in pesa in pri nobeni ni tako gnojenje tako dobičkonosno, kot ravno pri teh okopavinah.

Josef Knap:

Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil Francè Gerželj — Ilustriral F. Bilkovský

Prišel je nov učitelj, toda na njem so videli takoj na prvi pogled, da ne bo hotel bivati tu, in ga tudi niso zadrževali, spodobnega mladička, ki bo nekoč, ko si vzame pekovo ali knjigarnarjevo hčerko, spadal k mestni honoraciji, medtem ko so oni sodrga, ki grize zemljo sredi gline in revščine. Tako so se načakali, dokler ni doštudiral za učitelja mlajši brat kolonista Snopka, tole mesto je čakalo nanj prav za prav od vsega začetka, tukaj bi moral biti prav on. Takrat je učil Pluhar v Šomu in postala sta takoj neločljiva tovariša... to je že vse nekako za zaveso, na večer tiste solnčne jeseni, prav za prav ponoči, kajti razhajala sta se bogve obkorej. Kaj je mogoče reči o njegovi smrti drugega kakor da je to storila puszta.

Učitelj Pluhar je vzel pero v roko kakor da bi se prebudil od dolge tišine v izbi, in je pisal:

»Komunikacija je nezadostna, zlasti zveza s Haranglabom, edina zveza s svetom, je skoro neuporabna, posebno na pomlad in na jesen, ko sploh ni mogoče potovati z vozom. Kadar so morali v mlin, so prinašali vreče na ramenih tja do Haranglaba in šele tam so jih nakladali na voz.«

Ko je že bil pri Haranglabu:

»Maks Rosenbaum, trgovec iz Haranglaba, je posojal kolonistom, zlasti v nerodovitnih letih, suh denar tudi na dolg na živila.«

Moravek, Vytlačil, Ivanin, Malina... in koliko še, lahko bi jih imenoval kar po vrsti.

In sploh ta imena... Dotakneš se enega in zazvenijo vsa in v vsakem zveni kos drugačne usode. Stari Snopek se je priselil s sinom in mlado snaho, o kateri sta oba vedela, kako se čuti tu nesrečno, toda nazaj nista več hotela.

In Simon, s čigar imenom se je združevala ta zgodba s ciganko.

In mladi Konečny, ki si je vzel za ženo hčerko kolonista Moravka, ki je zadolžil svoje imetje in ga tako obremenjenega dal hčerki. Mladi Konečny je plačal za tasta skoro 80 tisoč dolga in zdaj sam životari brez potrebnega gospodarskega orodja in živine.

In kolonist Ivanin s kopico otrok kakor vsi Rusini, toda eno hčerko je imel krasotico, rekali so ji Polona. Hodila je v trgovsko šolo v Mukačevem, v začetku je bil mogoče za to denar, toda šla je naprej. Toda nekdo je moral plačati tudi njeno oblačenje, ki ni bilo kar tako, znala je to baje z moškimi, so pravili.

In Francišek Wild, ki je prišel s svojo ženo Antonijo semkaj brez pluga.

In mlajši Fabian, ki je za hrbtom svoje žene živel s postavno bratovo ženo, še preden je pokopala svojega moža v Boutradi.

In Vasil Likovič, nekoliko demagog, in Aleksa Dobej, Vich, Malina, Maczko... in vsi ostali.

Hipoma postane učitelju Pluharju vse to všeč, to ramišljanje ga vrže s stola in od papirja in hoditi mora po sobi, vse to ga sili k nekakemu gibanju. In imena in obrazi so povsod za njim, pa naj gre

po sobi ali pa tja, kakor da bi se bil dotaknil osjega gnezda.

Nenadoma mu je vse to zadišalo. Zapisal si jih je, čeprav samo zase, drugega za drugim in vse skupaj, kako so delali Staro Boutrado in kako je Stara Boutrada delala nje.

Kdo je bil prav za prav tukaj prvi?

Dobro, puzta, močvirja, iz daljave vidna dvigala stepnih studencev, dobro, to je bilo tu.

Toda kdo je bil tu od novih ljudi?

II.

»Kakor cigani,« se je pohvaljeval tisti, ki se je od ostalih razlikoval z nekako lahno resnostjo, kajti obredel je različnejši kos sveta kakor oni, čeprav o njem vsi skupaj niso vedeli mnogo več kakor da se imenuje Šimon. »Kakor cigani, ja reci če ne.«

»Če bi bili kakor cigani!« Bivši skladiščnik Vich je sedel na strani, kamor že ni več segala skromna svetloba petrolejke. Pokadil je zvitek podkarpatskega tobaka in ko je spustil ogorek na

zemljo, je meril nanj klobec alin, da bi ga zadel. Zaposlujoč se s tem, ni več prišel naprej, da bi kaj rekel. Pa to je bilo tudi vseeno, kajti vsako primerjanje je bilo nekoristno. Gnezdili so tu kakor cigani, zdaj na začetku, na tem se ni dalo nič spremeniti.

Snopek jim je to vedno ponavljal. »Smo skratka to, kar smo hoteli biti.«

»Seveda. Samo, da si moraš misliti, da mene in tega Vicha tukajle ta družinska izba v puzti krepkeje grabi za vrat kakor tebe. Imaš pri sebi ženo. Posodi mi včasih svojo ženo, in najmanj tako zadovoljen bom kakor ti.«

Mlada žena, ki se je šele nedavno poročila, šele pred potovanjem v te puščine, se je obrnila od majhnih železnih peči, ki so jih bili kupili za to žalostno začasno bivališče od Rosenbauma iz Harnglaba.

»V tem menda ne bo vzrok,« se je poskusila nasmejati in bila je svežejša in trdnjejša kakor kristal. »Kajti če bi šlo za to, bi se lahko brez dvoma oženili in bilo bi nas precej več tu.«

»Ne, bila bi tu edina med nami,« ji je dal zdaj svojo borno hvalo tudi Vich. Skoraj vedno je posedal takole v polseneci. Glavo bi dal za to, da misli na svoje dekletke, Vlasto, ki mogoče zdaj tam doma pleše, medtem ko je on nekje, kjer se mora malce kislo smehljati. V tuji razbiti sobi in z zimo na vratu. Kakor nekje v stepi.

»Kaj vi vsi veste o stepi!« — se je nemarno ozrl po njih Šimon. Bil je vojak v Rusiji. Zima. Bili bi jo morali videti, pravo, stepno! V tejle pri nas je dovolj, če se malo stisnemo.« Pretegnil se je in zazehal, in tedaj mu je prišlo na misel, da se Snopek ne udeležuje razgovora. No, da, je bilo že tako, podremoval je. Udaril ga je s pestjo po kolenih. »Hej, ampak ti ne smeš tako hitro spat, ti tukaj, novoporočenec. Lahko si o tem mislimo svoje, toda kljub temu se moraš nekoliko držati. Kajti kje naj bi se z Vichom ogrela, če ne tu pri tvoji peči.«

(Dalje sledi.)

Ekonom

T. Z. Z. O. Z.

v Ljubljani, Kolodvorska ul. 7

(v lastni hiši)

Telefon interurban 25-06

Dobavlja vse deželne pridelke, kakor: pšenico, rž, ječmen, oves, koruzo, ajdo itd. Mlevske izdelke: pšenični zdrob, pšenično moko, rženo moko, ajdovo moko, koruzno moko, koruzni zdrob, pšenično in koruzno krmilno moko, pšenične otrobe, ješprenj, kašo. — Poljske pridelke: krompir, fižol, zelle, sadje, seno in slamo. Stalna zaloga vseh umetnih gnojil (rud. superfosfata, kalijeve soli, Tomasove žindre, nitrofoskala, apnenega dušika, čilskega solitra itd.), cementa in drugo. —

Glavno zastopstvo za Slovenijo opekarne »Ilovac«, Karlovac, za vse vrste zidne in strešne opeke.

Kmetski hranilni in posojilni dom

Telefon števil. 28-47

V LJUBLJANI

Brzjavljiva »Kmetkidom«

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Tavčarjeva ulica 1

Račun poštne hranilnice števil. 14.257 ● Račun pri Narodni banki

●
nove vloge vsak čas razpoložljive obrestuje

po **4⁰/₁₀₀** - **5⁰/₁₀₀**

Za vse vloge nudi popolno varnost

Otvorja tekoče račune

Eskontuje menice. Daje kratkoročna posojila. Izvršuje ostale denarne posle

Zaupajte denar domačemu zavodu!

Pomlad je tu
kupite nove čevlje

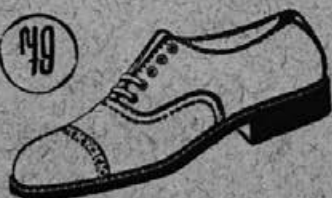
48321—646
Čevljički na zadrgo iz lakirane gumijske, z močnim podplatom in toplo flanelasto podlogo. Ne prepuščajo vode in stanejo samo din 15.—, 19.— in 25.—.

2425—66121
Okusni čevljički na zadrgo iz finega črnega boksa, z usnjatim podplatom in polvisoko peto. Dobro se prilagajajo nogi in pristojajo vsakemu plašču in kostumu.

3222—48802
Otroški polčevlji iz močnega boksa z neraztrgljivim gumijastim podplatom. Za živahne otroke ni boljše in trajnejše cbutve.

1937—68822
Elegantni čevlji, dosegljivi za vsakega uradnika, trgovca in obrtnika. Zelo trpežni. Izdelani so iz boksa z usnjato podlogo in neraztrgljivimi podplati. Prodajamo črne in rumene po isti znižani ceni din 79.—.

4644—44604
Čevlji za deklice iz močnega usnja z zaponko (špango) in z usnjatim podplatom. Najprikladnejši za štrapač.

preje
49
sedaj

tenka kakor
pajčevina

58077—607
Udobni gumijasti lakirani opanki s pojačanim podplatom in z okraski na sprednjem delu. Trpežni in nepremočljivi. Moški stanejo samo din 29.—, ženski din 25.—, otroški din 19.—.

38325—611
Ženski polčevlji iz lakiranega gumija, z gumijastim podplatom in nizko peto. Nepremočljivi in trpežni. Popolnoma nadomestijo usnjate čevlje, a stanejo samo din 29.—.

Bata